

орендна плата за використання бджіл на запиленні[4, с. 49-50], варто на законодавчому рівні врегулювати особливості діяльності запилювально-медових (запилювальних) пасік.

В юридичній та спеціальній літературі пропонувалось законодавчо закріпити стягнення орендної плати за бджолозапилення[1; 4, с. 50]. На сьогодні це питання не знайшло належного законодавчого закріплення, ст. 22 Закону України «Про бджільництво» лише зазначає, що фізичні та юридичні особи, які вирощують ентомофільні рослини сільськогосподарського призначення, для підвищення урожайності цих рослин можуть використовувати пасіки на договірних засадах.

Список використаних джерел:

1. Кукса В. Смугастиий ринок. Якщо в Україні не залишиться сала, їстимемо мед: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dt.ua/articles/47565> – Назва з екрана.
2. Про бджільництво: Закон України від 22 лютого 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. - № 21. - Ст.157.
3. Про затвердження Інструкції щодо попередження та ліквідації хвороб і отруень бджіл: Наказ Головного державного інспектора ветеринарної медицини від 30 січня 2001 р. № 9 // Офіційний вісник України. – 2001. - № 7. - Стор. 273. – Ст. 304.
4. Суперсон Ю.В. Правове регулювання бджільництва в Україні: дис... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Суперсон Ю.В. – Київ: НУБіП України, 2013. – 214 с.

Мельник Н.О.,

*Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
здобувачка при кафедрі земельного та аграрного права*

ДО ПИТАННЯ ПРО ВІДШКОДУВАННЯ ВТРАТ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

В умовах земельних перетворень, які відбулися в Україні останніми роками, правові проблеми відшкодування втрат сільськогосподарського виробництва набули теоретичної актуальності й практичної значущості.

Згідно зі ст. 207 ЗК України втрати сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва включають втрати сільськогосподарських угідь, лісових земель та чагарників, а також втрати, завдані обмеженням у землекористуванні та погіршенням якості земель. Відшкодуванню підлягають втрати сільськогосподарських угідь (ріллі, багаторічних насаджень, перелогів, сінокосів, пасовищ), лісових земель та чагарників як основного засобу виробництва в сільському і лісовому господарстві внаслідок вилучення (викупу) їх для потреб, не пов'язаних із сільськогосподарським і лісогосподарським виробництвом. Крім того, відшкодуванню підлягають також втрати, завдані обмеженням прав власників землі і землекористувачів, у тому числі орендарів, або погіршенням якості угідь внаслідок негативного впливу, спричиненого діяльністю громадян, юридичних осіб, органів місцевого самоврядування або держави, а також у зв'язку з виключенням сільськогосподарських угідь, лісових земель і чагарників із господарського обігу внаслідок встановлення охоронних, санітарних та інших захисних зон.

Втрати як сільськогосподарського, так і лісогосподарського виробництва компенсуються незалежно від відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам. Відповідно до ст. 209 ЗК України втрати сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва, зумовлені вилученням сільськогосподарських угідь, лісових земель та чагарників, підлягають відшкодуванню і зараховуються до відповідних бюджетів у порядку, визначеному Бюджетним кодексом України. Так, згідно з п. 4 ч. 2 ст. 69 Бюджетного кодексу України кошти від відшкодування втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва зараховуються у розмірі: 100 відсотків – до бюджетів міст Києва та Севастополя, 25 відсотків – до бюджету Автономної Республіки Крим та обласних бюджетів, 75 відсотків – до бюджетів міст республіканського Автономної Республіки Крим та обласного значення, 15 відсотків – до районних бюджетів, 60 відсотків – до бюджетів міст районного значення, селищ і сіл. Кошти, що надходять у порядку відшкодування втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва використовуються на освоєння земель для сільськогосподарських і лісогосподарських потреб, поліпшення відповідних угідь, охорону земель відповідно до розроблених програм та проектів землеустрою, а також на проведення інвентаризації земель, проведення нормативної грошової оцінки землі. Використання цих коштів на інші цілі не допускається.

Оскільки відшкодування втрат пов'язано зі зменшенням площі угідь сільськогосподарського призначення, виникає проблема залучення до сільськогосподарського виробництва компенсуючих площ або покращання якості існуючих земель. Реалізацію цього завдання законодавець покладає на державу, яка виступає обов'язковим учасником правовідносин, а відповідні грошові суми в рахунок відшкодування втрат мають надходити до відповідних бюджетів.

Втрати передбачають негативні наслідки для самих сільськогосподарських угідь як основного засобу виробництва. Вони означають значні екологічні й економічні наслідки не лише для носіїв земельних прав, а для всього земельного фонду України. Йдеться, перш за все, про втрату самих сільськогосподарських угідь як таких. До цих втрат закон відносить також втрати завдані обмеженням у землекористуванні та погіршенням якості земель.

Головним компонентом втрат виступають сільськогосподарські угіддя, у першу чергу рілля (грунти) як найцінніша складова земель сільськогосподарського призначення. До цієї категорії втрат належать також такі об'єкти як багаторічні насадження, перелоги, сінокоси, пасовища (точніше землі під ними).

Відчуження земельних ділянок у власників і землекористувачів, тобто припинення їх прав на ці ділянки може відбуватися переважно з мотивів суспільної необхідності та для суспільних потреб. Саме цей юридичний факт є підставою для відшкодування завданих втрат.

Зазначене дозволяє стверджувати, що певна група відповідних земельно-правових приписів, регулюючи деякою мірою самостійні і якісно однорідні суспільні відносини з відшкодування втрат сільськогосподарського виробництва, складає окремий функціональний інститут земельного права. Норми останнього присвячені регламентації тих відносин, які виникають і реалізуються в процесі відшкодування втрат цього виробництва як багатоаспектного явища. Підкреслимо, що норми інституту відшкодування втрат застосовуються лише до земель сільськогосподарського й лісогосподарського призначення, визначаючи особливості їх правового режиму. У той же час цей інститут виступає важливим економічним чинником забезпечення їх пріоритетності, оскільки його норми спонукають осіб, заінтересованих, наприклад, у відведенні відповідних земельних ділянок, скажімо, під забудову, розглядати й обирати альтернативні, зокрема, дешевші варіанти, не пов'язані з виведенням їх із сільськогосподарського використання.

Доцільно погодитися з позицією окремих науковців, що належність втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва криється у самій природі підстав нарахування таких втрат – це безповоротне вилучення земельного та лісового ресурсу [1, с. 37].

Як бачимо, відшкодування втрат сільськогосподарського виробництва – достатньо складне й різнобічне явище, яке вимагає поглибленого дослідження в ході реформування земельних відносин.

Список використаних джерел:

1. Бредіхін О.О. Економіко-правові засади обрахунку заподіяної шкоди в результаті порушень законодавства про охорону земель / О.О. Бредіхін // Земельне право України: теорія і практика. – 2012. – № 7. – С.28 – 39.

Наконечний А.Б.,

аспірант 1 курсу кафедри аграрного, земельного та екологічного права Національного університету «Одеська юридична академія»

ЩОДО ПОСИЛЕННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ В СФЕРІ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

Результати діяльності аграрних виробників прямо залежать від раціонального землекористування оброблюваних земель. Не можна допускати простою родючих земельних ділянок в умовах обмеженості продовольчих ресурсів, а тим більше їх забруднення чи зниження родючих властивостей. В Україні не рідко зустрічаються випадки порушення вимог землеохоронного законодавства. Тим не менш, засоби впливу на порушників – власників і користувачів земельних ділянок є обмеженими. Це, як правило, штрафи за результатами відповідних приписів, які необґрунтовано низькі у порівнянні із завданою шкодою державі та суспільству у вигляді неможливості подальшого використання таких земель. За таких умов слід підсилити відповідальність власників земель у випадку порушення положень щодо охорони земель.

Відповідно до ч. 4 ст. 41 Конституції України використання власності не може завдавати шкоди правам, свободам та гідності громадян, інтересам суспільства, погіршувати екологічну ситуацію і природні якості землі. Реалізація вищезазначеного положення Основного Закону